

СОЦІАЛЬНА СТРУКТУРА, СОЦІАЛЬНІ ІНСТИТУТИ ТА ПРОЦЕСИ

УДК 316.4:355

DOI <https://doi.org/10.24195/spj1561-1264.2023.3.16>**Криворучко Максим Геннадійович**

аспірант кафедри соціології і публічного управління
Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут»
вул. Кирпичова, 2, Харків, Україна
orcid.org/0000-0002-3067-3244

КЛЮЧОВІ ОЗНАКИ ТА СИСТЕМНІ МЕТОДИ ПРОТИДІЇ ЗОВНІШНЬОМУ ЗЛОВМИСНОМУ ВТРУЧАННЮ У ГРОМАДЯНСЬКИЙ КОНФЛІКТ

У статті розглядаються події початку активної фази російсько-української гібридної війни (перша половина 2014 року), які відбувалися у регіонах Сходу та Півдня України. Стаття зосереджена на актуальній проблемі зовнішнього зловмисного втручання у громадянські конфлікти. Це явище розглядається з міждисциплінарної перспективи, адже цивільно-військові операції досліджуються соціально-гуманітарними дисциплінами, зокрема соціологією. У даній статті, під громадянським конфліктом мається на увазі різновид соціального конфлікту, коли існує зіткнення груп всередині суспільства, які відстоюють різні підходи або методи вирішення нагальних питань, які стосуються усієї держави. Метою статті є виділення ключових ознак, які можуть вказувати на наявність зовнішнього зловмисного втручання у громадянський конфлікт та розроблення рекомендацій стосовно системної протидії таким втручанням. Для вирішення цього завдання виділено ознаки, які можуть бути маркерами наявності зовнішнього зловмисного керування конфліктом: 1. Неможливість налагодити повноцінну комунікацію між сторонами конфлікту. 2. Невиправдане та неспровоковане насилля. 3. Використання або створення інфоприводів з сильним емоційним забарвленням. 4. Активна робота на картинку в інформаційному просторі. 5. Реальні цілі конфлікту є прихованими. 6. Заперечення агресором факту його участі у конфлікті. 7. Незацікавленість маніпулятора у подальшій долі виконавців. 8. Активне використання адмінресурсу та масовки у конфліктній взаємодії. Також запропоновано профілактичну модель суспільно-політичного спротиву гібридним операціям агресора, яка поділена на 4 рівні, кожен з яких має власні завдання, специфічних суб'єктів, які усвідомлюють сутність ситуації та власну відповідальність перед соціумом: 1. Загальнодержавний контур, який закладає фундаментальні умови для успішної протидії гібридній агресії. 2. Рівень місцевого самоуправління, на якому лежить відповідальність за конкретні міста. 3. Громадянський сектор. Представлений чисельними громадськими організаціями а також масою активних пересічних людей. 4. Рівень соціологічного моніторингу, задачею якого є структурований науковий аналіз, базований на систематичному зборі, обробці та інтерпретації даних.

Ключові слова: війна, гібридна війна, громадянський конфлікт, негативне управління громадянським конфліктом, протидія гібридним загрозам, методи ведення гібридної війни.

Вступ. Вже більше 9 років йде війна з Росією, півтора роки з яких у фазі повномасштабного вторгнення, з повноцінним використанням усіх традиційних видів озброєнь. Але при цьому агресор не відмовляється від гібридної складової, використовуючи усі наявні можливості для знищення української державності. Хоча з початком фази повномасштабного вторгнення цей напрямок і зазнав певних змін, адже діяльність відкрито проросійських партій та ЗМІ була придушена, різного роду гібридні загрози так само залишаються актуальними. Проблема зовнішнього зловмисного втручання у громадянські конфлікти є критичною під час війни, адже

дестабілізація та розкол суспільства прямим чином впливає на хід війни. Громадянський конфлікт це – різновид соціального конфлікту, коли існує зіткнення груп всередині суспільства, які відстоюють різні підходи або методи вирішення нагальних питань, які стосуються усієї держави. Цей тип конфлікту, який просто не може не існувати у суспільстві, з кожним роком стає дедалі небезпечнішим, адже є дуже вразливим для зовнішнього втручання та використання як зброї проти держави. Особливою радикальною формою громадянського конфлікту є громадянська війна, яка історично мала місце але є скоріше виключенням, ніж якимось широким правилом. Але у той же час, коли мова йде про зовнішнє керування громадянським конфліктом, спроба розв'язання громадянської війни може бути однією з цілей втручання. Постійна загроза такого втручання в Україні та у країнах-союзниках, які дедалі частіше зазнають гібридних ударів з боку РФ, обумовлює актуальність дослідження українського досвіду протидії гібридним загрозам у кінці 2013 та початку 2014 років. **Метою статті** є виділення ключових ознак, які можуть вказувати на наявність зовнішнього зловмисного втручання у громадянський конфлікт та розроблення рекомендацій стосовно системної протидії таким втручанням.

Гібридним методам ведення війни присвячені роботи таких вчених як Д. Кілгаллен, Д. Маттіс, Д. Ласіка, Ф. Хоффман, які концептуальним обґрунтуванням концепції гібридної війни, також цій темі присвячені роботи Ф. Каппена, С. Шейперс. Серед Українських вчених активно досліджували проблематику гібридних війн І. Рущенко [1, 2], Є. Магда [3], Т. Березовець [4], В. Горбулін [5], Б. Парохонський [6], і Г. Яворська, М. Требін [7], і багатьох інших фахівців. В теорії гібридної війни є особливий напрям, присвячений використанню цивільних, плануванню операцій, де ключовими акторами виступають різні прошарки населення. Класиками цього напрям можна назвати таких авторів як Є. Месснер, С. Манн [8], В. Лефевр та Дж. Шарп.

Результати дослідження. Ще під час подій кінця 2013 року та першої половини 2014го, багато людей помічали нестиковки та підозрілі моменти у діях проросійських сил, частина з цих нестиковок стала помітною вже через деякий час після. Аналізуючи ті події, можна виділити певні ознаки, які можуть бути маркерами наявності зовнішнього зловмисного керування конфліктом, і на які варто звертати особливу увагу під час громадянських конфліктів:

- неможливість налагодити повноцінну комунікацію між сторонами конфлікту;
- невинуватене та неспровоковане насилля;
- використання або створення інфоприводів з сильним емоційним забарвленням;
- активна робота на картинку в інформаційному просторі;
- реальні цілі конфлікту є прихованими;
- заперечення агресором факту його участі у конфлікті;
- незацікавленість маніпулятора у подальшій долі виконавців;
- активне використання адмінресурсу та масовки у конфліктній взаємодії.

Розберемо кожну з цих ознак детальніше:

Неможливість налагодити повноцінну комунікацію зі стороною конфлікту. Налагоджена комунікація є одним з ключових аспектів у вирішенні конфліктів на будь-якому рівні, включаючи громадянські конфлікти. Здатність сторін до діалогу, обміну думками та взаємодії часто служить вирішальним фактором у конфліктних ситуаціях. Однак, коли громадянські конфлікти стають об'єктом зовнішнього зловмисного втручання, комунікації можуть цілеспрямовано заважати чи повністю блокувати її можливість. Історія показує, що люди як правило схильні до конструктивного вирішення конфліктів. Вони шукають можливості діалогу, намагаються зрозуміти позицію іншої сторони, і спільно розробляють рішення. Саме це можна було дуже чітко бачити на вулицях Одеси та Харкова у період, який розглядається. Якщо одна з сторін категорично відмовляється вести діалог, це може служити індикатором того, що ця сторона не контролює власні дії та рішення, а вони диктуються ззовні. Тому, під час соціологічного моніторингу, необхідно особливо уважно ставитися до ситуацій, де така комунікація відсутня або перервана.

Активна робота “на картинку” та маніпуляції в інформаційному просторі. Маніпулятор приділяє дуже багато уваги роботі з інформацією, адже таким чином він може маніпулювати настроями різних аудиторій, реалізуючи одночасно широкий спектр задач. Вдаючись до

чисельних прийомів маніпуляції, агресор конструює штучний образ подій. Аудиторіями для цього образу можуть бути як безпосередні учасники конфлікту так і віддалені спостерігачі та міжнародна спільнота.

Спотворена інформація використовується для маніпуляції громадською думкою, формування поглядів на конфлікт та виправдання дій агресора. При цьому, сутність подій часто викривляється, їхні масштаби завищуються або знижуються залежно від потреб агресора. Так, невеликі сторонні зіткнення можуть бути представлені як масові заворушення, а істотні суспільні рухи – зменшені до рівня незначного невдоволення.

Важливим маркером маніпуляції є використання або створення інфоприводів з сильним емоційним забарвленням. Такі інфоприводи можуть викликати сильні емоційні, а відповідно і менш раціональні реакції серед різних груп населення. Таким чином, зовнішній маніпулятор здатний впливати на поведінку різних сторін конфлікту, спонукаючи їх до дій, які відповідають його інтересам.

Хоч це і є дуже розповсюдженою технікою маніпуляції, до якої вдаються і політики і пересічні громадяни, певні теми потребують особливо прискіпливого аналізу. У контексті цієї статті – інфоприводи, які можуть призвести до ескалації конфлікту, та переходу до нових, більш радикальних форм протистояння.

Інформація про події, яку маніпулятор транслює у інформаційний простір може бути як частково викривленою, так і повністю вигаданою. Для формування необхідної “картинки” перебігу громадянських конфліктів інфоприводи можуть створюватися повністю з нуля силами маніпулятора. Багато варіацій цієї тактики можна було спостерігати під час подій, які розглядаються.

Для імітації підтримки сторони агресора може завозитися масовка, та проводитися режисовані акції. Для створення образу жорсткого громадянського конфлікту та хаосу на вулицях активно використовуються тітушки, які для завчасно підготовлених знімальних груп можуть вчиняти провокації, робити напади. Це підводить нас до наступного пункту.

Невиправдане та неспровоковане насилля. Вирішення громадських конфліктів за допомогою насилля не є розповсюдженим явищем, адже у більшості випадків має виключно деструктивний вплив а також тягне за собою відповідальність за скоєний напад та ушкодження. У звичайних умовах, вдаючись до насильницьких дій, сторони конфлікту як правило мають зрозумілу мотивацію, а безпосередньо до насилля конфлікт доходить після якоїсь події, яка стає спусковим гачком. У випадку зовнішнього зловмисного втручання, насилля є неспровокованим, а мотивація дуже часто є неочевидною і полягає у самому процесі насилля та прагненні радикалізувати конфлікт за допомогою нього. Таких підхід є одним з найбільш деструктивних засобів зовнішнього зловмисного втручання у громадянський конфлікт. Такі дії дозволяють маніпулятору досягти наступних цілей: ініціювати перехід сторін до насильницьких методів, створити образ хаосу та беззаконня у місті, дискредитувати противника шляхом маніпуляції у інформаційному просторі, залякати його а також легітимізувати подальші дії, як наприклад введення військ.

Реальні цілі конфлікту є прихованими. Коли мова йде про зовнішнє зловмисне втручання у громадянський конфлікт, реальні цілі конфлікту зазвичай приховуються під виглядом прагнення вирішити реально існуючі, або, що рідше, спеціально для цього вигадані проблеми.

Звісно, керована зовнішнім агресором сторона конфлікту формально заявляє про свої цілі. У випадках, коли втручання має бути максимально непомітним та органічним, декларовані цілі можуть бути адекватними в контексті ситуації, або відбувається паразитування на вже існуючому у суспільстві конфлікті, що дозволяє використовувати конкретну ситуацію більш безпечно та дешево для маніпулятора. Однак враховуючи інструментальну природу такого конфлікту, реальне вирішення проблеми звісно не є ціллю. Замість цього, на передній план виходить сам процес конфлікту, його деструктивні наслідки для суспільства та потенційна вигода, яку може отримати маніпулятор.

У більш критичних ситуаціях, коли максимальний ефект необхідний якомога швидше, можуть бути використані емоційні, розмиті та нереалістичні претензії. Вони вже є значно більш ефективними

для, наприклад, виправдання стрімких та радикальних силових дій. Не даючи суспільству часу на вироблення адекватної стратегії участі у конфлікті, плутаючи факти та викликаючи в громадськості стан невизначеності, агресор у максимально стислі терміни намагається досягти своєї мети. Конфлікт у такому вигляді вже не передбачає можливості мирного раціонального вирішення і в разі допущення такого сценарію, вимагає не менш стрімкої та радикальної реакції.

Ця особливість ставить великі виклики перед місцевою владою, яка стикається з труднощами у визначенні справжніх цілей конфлікту та пошуку ефективних способів його вирішення.

Заперечення агресором факту його участі у конфлікті. Маніпулятор, який керує конфліктом ззовні, завжди заперечує свою причетність до подій. Це важливий аспект, оскільки відкрита участь зовнішнього маніпулятора могла б призвести до різноманітних негативних наслідків, включаючи міжнародні санкції або додатковий внутрішній опір. Замість цього, публічним актором конфлікту може бути вже існуюча місцева сила або організація, спеціально створені для цього конкретного випадку. Хоча ці сили й можуть відігравати важливу роль у конфлікті, але як правило вони не мають повного розуміння масштабу подій, в яких вони приймають участь, сутності впливу, який на них відбувається та потенційних наслідків їхніх дій. Наслідком такого підходу є наступний пункт.

Незацікавленість маніпулятора у подальшій долі виконавців. Спостерігаючи за виконавцями на місцях, а саме ситуаціями, в яких виконавець або зазнає невдачі або завчасно не виїжджає у безпечне для нього місце, можна помітити дуже цинічне ставлення до нього з боку замовника. Взаємодія з виконавцями переважно носить інструментальний характер. Через відсутність у виконавців важливої інформації та офіційних зобов'язань, у разі невдачі, зовнішній маніпулятор з легкістю може від них відмовитися, залишивши їх напризволяще. Якщо виконавці не встигнуть втекти, з великою вірогідністю, їх буде очікувати тюрма. Адже за більшість дій, для яких вони наймаються, передбачена кримінальна відповідальність. При цьому агресор буде заперечувати будь-який зв'язок з виконавцем. У окремих випадках, виконавці можуть бути ліквідовані самим маніпулятором. Наприклад, якщо вони володіють критичною інформацією або почали забагато говорити.

Активне використання адмінресурсу та масовки у конфліктній взаємодії. Під час вивчення та аналізу сучасних громадянських конфліктів, важливо звертати увагу на присутність на вуличних акціях людей, що не зацікавлені в суті конфлікту і приймають у ньому досить пасивну участь за вказівкою третіх осіб.

Організоване залучення "масовки" може відбуватися різними шляхами, основними з яких є наступні. По-перше, це використання адміністративного ресурсу: шахтарі, вчителі, комунальники, робітники різних підприємств, які за наказом та під погрозами від керівництва йдуть приймати участь у акціях. По-друге, це наймана за гроші, чи якісь інші матеріальні блага масовка, яка збирається всюди, де це можливо, від міських чатів до прикордонних регіонів сусідніх держав. Всі ці люди організовано доставляються до місця проведення акцій, де над ними ведеться постійний контроль, їх присутність контролюється списками, а діяльність диктується організаторами. Гасла, прапори, плакати, сценарії поведінки завчасно затверджені. Досить часто вже при перших спробах контакту з цими людьми впливає очевидність їх низької зацікавленості темою конфлікту та в цілому участю у акції.

Слід відмітити, що використання адмінресурсу, нажаль, є давньою традицією авторитарного керівництва більшості адміністрацій, і у контексті зовнішнього зловмисного втручання у громадянські конфлікти є скоріше побічним ефектом позиції місцевої влади. У той час як організоване завезення автобусами великої кількості зібраної за гроші масовки вже значно очевидніше вказує на спроби зовнішнього зловмисного втручання. Мета такого втручання, як правило, досить прозора. В першу чергу, таким чином створюється ілюзія широкої підтримки певної сторони конфлікту, також масовка може бути використана для прикриття та легітимізації силових дій, включаючи силове захоплення влади.

Звісно, наявність лише однієї або навіть декількох з цих ознак не дозволяє зі впевненістю говорити про зовнішнє зловмисне втручання у громадянський конфлікт. Тим більше, що одразу

декілька зі згаданих пунктів можуть бути використані однією з сторін у рамках держави для досягнення власних цілей цілком самостійно. Але від цього вони не становлять меншу загрозу для суспільства і мають постійно відслідковуватися та аналізуватися.

Використання Росією широкого спектру підривних соціальних технологій на території нашої держави породжує проблему пошуку ефективних методів протидії гібридним загрозам в цілому і намаганням створити та розхитати громадянські конфлікти зокрема. Це питання вимагає комплексного вирішення на різних рівнях суспільної організації.

Профілактичну модель суспільно-політичного спротиву гібридним операціям агресора можна уявити наступним чином: 4 рівні, кожен з яких має власні завдання, специфічних суб'єктів, які усвідомлюють сутність ситуації та власну відповідальність перед соціумом та необхідні для відповідної діяльності ресурси. Цими рівнями є: загальнодержавний контур, рівень місцевого самоврядування, громадянський сектор та рівень соціологічного моніторингу.

Загальнодержавний контур, який закладає фундаментальні умови для успішної протидії гібридній агресії. На цьому рівні вирізняються кілька ключових аспектів, що вимагають окремого розгляду. По-перше, це адекватне функціонування та активна співпраця безпекових інституцій країни, що є запорукою ефективної ідентифікації та нейтралізації агентів впливу та потенційних осередків небезпеки, які можуть стати базами для створення та розпалювання конфліктів на території держави. Критичним моментом на цьому етапі є наявність в керівництва держави достатньої політичної волі для проведення реформ, зокрема суддівської, без якої ефективність спротиву гібридній агресії на цьому рівні значним чином послаблюється. По-друге, це систематичне попередження зовнішнього інформаційного втручання шляхом підвищення інформаційної грамотності населення в цілому та обізнаності щодо гібридних загроз, зокрема боротьби з розповсюдженням фейків та маніпулюванням інформаційним простором. Висока сприйнятливість населення до ворожої пропаганди створює для зовнішнього маніпулятора значно ширші можливості для керування конфліктами, тому цей напрям є одним з ключових у формуванні надійного суспільно-політичного спротиву на загальнодержавному рівні. По-третє, зважена та продумана регіональна політика, яка має враховувати особливості регіонів у культурному та освітньому аспектах, можливі ризики з ними пов'язані. Підґрунтя для конфліктів, яке десятиріччями створював агресор не може бути просто проігнороване.

Рівень місцевого самоуправління, на якому лежить відповідальність за конкретні міста. Як показав досвід 2014 року, цей рівень грав надважливу роль у планах агресора, адже технологія створення "народних республік" базувалася на відділенні регіонів від центральної влади. Саме цей рівень з конкретними його представниками був уособленням влади у регіоні, з якою можна було домовлятися, і саме тут відбувалася координація місцевих силових структур, від позиції яких критично залежала можливість реалізації технології загалом. Окрім цього, місцева влада має значні можливості у мобілізації адмінресурсу, який активно використовувався агресором. Таким чином, проблема місцевих керівників у регіонах, їх сумнівної громадянської позиції, наявних в них ресурсів які дають їм надмірний, фактично одноосібний контроль регіону, є критичною для державної безпеки. Без усвідомлення місцевим керівництвом сутності ризиків та власної відповідальності перед соціумом, цей рівень залишатиметься дуже зручним для підспірів для гібридних атак агресора.

Громадянський сектор. Представлений чисельними громадськими організаціями а також масою активних пересічних людей. Як показав досвід подій 2014 року, активні громадяни можуть відігравати ключову роль у суспільному спротиві військово-цивільним операціям. Саме у першій половині у 2014 року, коли державні інституції були паралізовані, а силові структури в багатьох випадках самовідсторонилися від виконання своїх обов'язків, активним українцям вдалося самоорганізуватися протидіяти планам агресора на вулицях міст. Громадські організації, зокрема футбольні фанати успішно протидіяли спробам використання силових сценаріїв та залякування активістів на вулицях, завозу агресором масовки з інших територій, спробам створення видимості одностайної підтримки місцевим населенням підконтрольної агресору сторони. Схожа ситуація паралічу та невизначеності утворилася і у інформаційному полі, коли

більшість традиційних ЗМІ зайняли нейтральну позицію, чи просто ігнорували події. Через це, основна комунікація та обмін новинами відбувалися у соціальних мережах напряму між самими активістами. Поява на початку 2014 року чисельних фактчекінгових та OSINT спільнот значною мірою сприяла протидії агресору в інформаційному полі. При цьому, більшість таких ініціатив зародилися “знизу”, без участі держави, яка свою роль у цьому аспекті усвідомила не одразу. Знаходження спільної мови і різнопланова співпраця держави та її безпекових інституцій з громадськими організаціями є серйозним підґрунтям протидії зовнішньому зловмисному втручанню у громадянські конфлікти на всіх рівнях суспільства.

Рівень соціологічного моніторингу, задачею якого є структурований науковий аналіз, базований на систематичному зборі, обробці та інтерпретації даних. Соціологічний моніторинг виконує критичну роль у виявленні та контролі над загрозами зовнішнього зловмисного втручання у суспільно-політичні конфлікти. Передусім, він дає змогу вести неперервне спостереження за динамікою розвитку громадської думки, настроями та поглядами суспільства та їх змінами під впливом внутрішніх та зовнішніх чинників, аномалії та нехарактерні зміни, що можуть свідчити про гібридне втручання.

Активна участь кожного з цих рівнів є необхідною для захисту від зовнішнього зловмисного втручання у громадянські конфлікти. Навіть зараз, після півтора року війни, Україна знаходиться лише на початку формування сталих інституцій такої моделі спротиву, хоча окремі її елементи вже довели вкрай високу ефективність. Знаходження порозуміння між державою та громадськими організаціями, задіяння усіх можливостей соціологічного моніторингу та вирішення проблем місцевого самоврядування мають стати надійним фундаментом стійкості до гібридних загроз.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Рущенко І. П., Російсько-українська гібридна війна: погляд соціолога, монографія. Харків, 2015. 268 с.
2. Рущенко І. П. / Війна цивілізацій : анатомія російсько-українського конфлікту / Ігор Рущенко ; худож.-оформ. П. В. Гальченко. Київ : Києво-Могилянська академія, 2020 . – 436 с.
3. Магда Є. В. Гібридна війна: вижити і перемогти. Х.: Віват, 2015. 304 с.
4. Березовець Т. Анексія: Острів Крим. Хроніки «гібридної війни». Київ: Брайт Стар паблішинг, 2015. 392 с.
5. Світова гібридна війна: український фронт / За заг. ред. В. П. Горбуліна. Національний інститут стратегічних досліджень. К.: НІСД, 2017. 496 с.
6. Парахонський Б. О., Яворська Г. М. Онтологія гібридної війни: гра прихованих смислів / Б. О. Парахонський, Г. М. Яворська. Стратегічна панорама. 2017. №1. С. 7-16.
7. М. Требін. «Гібридна» війна як нова українська реальність. Український соціум (№ 3). 2014; Idem, Сучасний світ і його війни. Вісник Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого» № 2 (29). 2016 URL: <http://fil.nlu.edu.ua/article/view/70967/66158> (дата звернення: 18.05.2023)
8. Mann Steven R. The Reaction to Chaos. Complexity, Global Politics, and National Security / edited by David S. Alberts and Thomas J. Czerwinski ; National Defense University. Washington, D.C. 1998.
9. From Dictatorship to Democracy: A conceptual framework for liberation. Boston: Albert Einstein Institution, 2003. ISBN 978-1-880813-09-6.

REFERENCES

1. Rushchenko I. P., Rosiisko-ukrainska hibrydna viina: pohliad sotsioloaha, monohrafiia, [Russian-Ukrainian hybrid war: the opinion of a sociologist, monograph] – Kharkiv, 2015, 268 s. [in Ukrainian].
2. Rushchenko I. P. / Viina tsyvilizatsii : anatomiiia rosiisko-ukrainskoho konfliktu [War of Civilizations: Anatomy of the Russian-Ukrainian conflict] / Ihor Rushchenko. Kyiv : Kyievo-Mohylianska akademiia, 2020. 436 s.
3. Mahda Ye. V. Hibrydna viina: vyzhyty i peremohty. [Hybrid war: survive and win]. Kh.: Vivat, 2015. 304 s.

4. Berezovets T. Aneksiia: Ostriv Krym. Khroniky «hibrydnoi viiny». [Annexation: Crimea Island. Chronicles of the "hybrid war"]. Kyiv: Bright Star Publishing, 2015. 392 p.

5. Svitova hibrydna viina: ukrainskyi front / Za zah. red. V. P. Horbulina. [The world hybrid war: the Ukrainian front / For general. ed. V. P. Horbulina]. Natsionalnyi instytut stratehichnykh doslidzhen. Kyiv:, 2017. 496 p.

6. Parakhonskyi B. O., Yavorska H. M. Ontolohiia hibrydnoi viiny: hra prykhovanykh smysliv [Ontology of hybrid war: a game of hidden meanings] / B. O. Parakhonskyi, H.M. Yavorska. Stratehichna panorama. 2017. №1. S. 7-16.

7. M. Trebin. «Hibrydna» viina yak nova ukrainska realnist. ["Hybrid" war as a new Ukrainian reality. Ukrainian society] Ukrainskyi sotsium (№ 3). 2014; Idem, Suchasnyi svit i yoho viiny. Visnyk Natsionalnoho universytetu «Iurydychna akademiia Ukrainy imeni Yaroslava Mudroho» № 2 (29). 2016. URL: <http://fil.nlu.edu.ua/article/view/70967/66158>

8. Mann Steven R. The Reaction to Chaos. Complexity, Global Politics, and National Security / edited by David S. Alberts and Thomas J. Czerwinski ; National Defense University. Washington, D.C. 1998.

9. From Dictatorship to Democracy: A conceptual framework for liberation. Boston: Albert Einstein Institution, 2003. ISBN 978-1-880813-09-6.

Kryvoruchko Maksym Hennadiiovych

Postgraduate student at the Department of Sociology and Public Administration

National Technical University "Kharkiv Polytechnic Institute"

2, Kirpychova Str., Kharkiv, Ukraine

orcid.org/0000-0002-3067-3244

KEY SIGNS AND SYSTEMIC METHODS OF COUNTERACTING EXTERNAL MALICIOUS INTERFERENCE IN CIVIL CONFLICT

The article examines the events of the beginning of the active phase of the Russian-Ukrainian hybrid war (the first half of 2014), which took place in the regions of the East and South of Ukraine. The article focuses on the actual problem of external malicious intervention in civil conflicts. This phenomenon is considered from an interdisciplinary perspective, because civil-military operations are studied by social and humanitarian disciplines, in particular sociology. In this article, civil conflict refers to a type of social conflict, when there is a clash of groups within society that advocate different approaches or methods of solving pressing issues that concern the entire state. The purpose of the article is to highlight key signs that may indicate the presence of external malicious interference in the civil conflict and to develop recommendations for systematic countermeasures to such interference. To solve this problem, signs have been identified that can be markers of the presence of external malicious management of the conflict: 1. Impossibility of establishing full-fledged communication between the parties to the conflict. 2. Unjustified and unprovoked violence. 3. Using or creating info drives with a strong emotional color. 4. Active work on the picture in the information space. 5. The real goals of the conflict are hidden. 6. Denial by the aggressor of the fact of his participation in the conflict. 7. Disinterest of the manipulator in the further fate of the performers. 8. Active use of administrative resources and mass in conflict interaction. A preventive model of socio-political resistance to hybrid operations of the aggressor is also proposed, which is divided into 4 levels, each of which has its own tasks, specific subjects who are aware of the essence of the situation and their own responsibility before society: 1. Nationwide contour, which lays the fundamental conditions for successful countermeasures against hybrid aggression. 2. The level of local government, which is responsible for specific cities. 3. Civil sector, represented by numerous public organizations as well as a mass of active ordinary people. 4. The level of sociological monitoring, the task of which is a structured scientific analysis based on the systematic collection, processing and interpretation of data.

Key words: war, hybrid war, civil conflict, negative management of civil conflict, counteracting hybrid threats, methods of conducting hybrid war.